

MACARIE IEROMONAHUL
CALOFONICON

Cules și adăugit de Athanasie Iordănescu
- volum facsimilat -

*ІАКОВУ СЛАВУ ЛВИ ДУМОНЕЦЬКУ
carte numită*

CALOFONICON

*ce cuprinde îrmose Calofonice sau bine
glășuite. Tradus după cel grecesc și mai
înfrumusețat*

*de
Macarie Ieromonahul
al secolilor de masihie
de la Ierusalim*

MACARIE IEROMONAHUL
CALOFONICON

Cules și adăugit de Athanasie Iordănescu
- volum facsimilat -

COLECȚII MUZICALE BIZANTINE INEDITE

3

MACARIE IEROMONAHUL
CALOFONICON

Cules și adăugit de Athanasie Iordănescu
- volum facsimilat -

Îngrijire:
prof. univ. dr. habil. Nicolae Gheorghică
CS III dr. Cătălin Cernătescu

Volum apărut cu sprijinul
Bibliotecii Naționale a României

Îngrijire: prof. univ. dr. habil. Nicolae GHEORGHITĂ, CS III dr. Cătălin CERNĂTESCU

Expert tehnoredactare, DTP, design copertă: Mirel MIHĂLĂCHESCU

IORDĂNESCU, ATHANASIE

Macarie Ieromonahul, CALOFONICON

Volum facsimilat, apărut cu sprijinul Bibliotecii Naționale a României

Editura Universității Naționale de Muzică București, 2025

ISMN 979-0-807104-15-5

PROIECT CO-FINANȚAT DE:

Exemplar distribuit gratuit în cadrul proiectului cultural „ECOUI (Experiențe concertistice pentru ochi și urechi)”, cofinanțat de Administrația Fondului Cultural Național.

Proiectul nu reprezintă în mod necesar poziția Administrației Fondului Cultural Național.

AFCN nu este responsabilă de conținutul proiectului sau de modul în care rezultatele proiectului pot fi folosite.

Acestea sunt în întregime responsabilitatea beneficiarului finanțării.

© 2025 Editura UNMB și Asociația REVIVART. Toate drepturile rezervate.

CUVÂNT ÎNAINTE

Definitivat în 1833 la Mănăstirea Neamț, *Irmologhionul Calofonicon*, tradus pentru prima dată în limba română și augmentat cu compoziții proprii de Cuviosul Macarie Protopsaltul (1763-1836), a suscitât interesul multor cunoscători ai muzicii de tradiție bizantină în ultimele două veacuri. Unul dintre aceștia este psaltul Athanasie Iordănescu (1871-1937), devenit ulterior ieromonahul Amfilohie. Fascinația sa pentru irmoasele calofonice s-a conturat încă din 1890, tânărul Athanasie manifestându-și precoce pasiunea pentru transcrierea și compunerea repertoriilor de muzică sacră.¹

Având acces la o multitudine de surse muzicale, atât în limba română, cât și în greacă, Athanasie a reușit, către sfârșitul anului 1924, să transcrie într-un format elegant lucrarea lui Macarie, care până atunci circulase doar în câteva copii redactate cu alfabet chirilic.² Trei ani mai târziu, muzicianul, deja experimentat, izbutea să definitiveze un al doilea volum de cântări, ce conținea 65 de noi piese melismatice, traduceri și creații personale din sfera irmoaselor calofonice și a altor genuri imnografice.

Legate laolaltă în același manuscris, cele două volume alcătuiesc cea mai extinsă colecție de irmoase calofonice de limbă română scrisă vreodată. Manuscrisul se află astăzi la Biblioteca Națională a României, departamentul Colecții Speciale, la cota 28944. Prezenta ediție, care reproduce în facsimil materialul muzical din codicele menționat, apare cu sprijinul Bibliotecii Naționale, instituție care a facilitat anterior publicarea în condiții similare a *Noului Doxastar* (Editura UNMB, 2023), semnat de același Athanasie (Amfilohie) Iordănescu.

Lucrarea de față vede lumina tiparului, în premieră, în cadrul proiectului ECOU (*Experiențe concertistice pentru ochi și urechi*), derulat de Asociația REVIVART în parteneriat cu Universitatea Națională de Muzică din București și *Centre for Nineteenth-Century Music Studies* (CNCMS), cu sprijinul Administrației Fondului Cultural Național (AFCN). Alături de albumul audio *Ochiul inimii mele*³, înregistrat de formația academică de muzică bizantină *Psalmodia*, această carte cu cântări de

¹ Pentru o lectură *in extenso* asupra operei lui Athanasie (Amfilohie) Iordănescu în domeniul irmoaselor calofonice, vezi Cătălin Cernătescu, *Tradiția muzicală a irmoaselor calofonice de limbă română între secolele XVIII și XXI*, Editura Universității Naționale de Muzică București, 2021, pp.315-343.

² Athanasie consemnează eronat pe coperta colecției anul 1823, în loc de 1833.

³ Titlul albumului este inspirat de cele două piese omonime existente în acest volum. Materialul înregistrat poate fi audiat gratuit pe pagina YouTube a Asociației REVIVART: <https://youtube.com/@asociatiarevivart>.

virtuozitate reprezintă unul dintre principalele rezultate culturale asumate în inițiativa de cercetare artistică cofinanțată de AFCN. Mai mult decât alte colecții de imnuri sacre, culegerea conține unele dintre cele mai reușite pagini de muzică bizantină, care vorbesc despre efectele dezechilibrului spiritual, boală, speranță, restaurarea și înnoirea omului căzut în păcat.

Scriitura melodiilor este una complexă, genul irmoaselor calofonice constituind un teren fertil pentru exprimarea libertății creatoare a compozitorilor muzicii de strană. Abordarea partiturilor din acest veritabil buchet de imnuri solistice reclamă un nivel de pregătire comparabil cu cel al sportivilor de performanță. Interpretul este provocat constant de formule melodice și ritmice mai puțin întâlnite în alte cântări. Ornamentarea amplă a textelor irmoaselor calofonice, care face dificilă urmărirea sensului literal, are ca finalitate deschiderea ascultătorului către experiențe noetice și spirituale de profunzime, cu potențial transformator. *Calofoniconul* abundă în referiri la persoana I singular, prezentând perspective autoreflexive deosebit de valoroase cu privire la infirmitate, vizibile în piesele *Pentru păcatele mele cele multe și În pat acum zac neputincios*⁴, semnate de Petru Berechet (cca. 1650-1725).

Îi invităm pe cei pasionați de cântul sacru să descopere unele dintre cele mai reprezentative creații ale artei psaltice dintre secolele XVII și XX. Contactul cu aceste repertorii poate fi utilă atât interpreților, cât și compozitorilor preocupați de genul irmoaselor calofonice.

Ne-am bucura ca proiectele editoriale inițiate de Universitatea Națională de Muzică din București și Asociația REVIVART să stimuleze interesul cunoscătorilor muzicii bizantine față de reintroducerea în practica curentă a cât mai multor documente de arhivă valoroase. Aprofundarea literaturii psaltice semnată de autori mai puțin întâlniți în antologii contribuie decisiv la completarea imaginii de ansamblu asupra evoluției muzicii de strană pe teritoriul țării noastre.

Cătălin Cernătescu
15 noiembrie 2025

⁴În colecțiile de tip *Irmologhion Calofonicon*, piesa îi este atribuită în mod eronat lui Petru Lampadarie (cca 1735-1778). Preotul Romanos (Grammenos) Karanos restabilește adevărata paternitate a imnului în lucrarea de doctorat *Το Καλοφωνικόν Ειρμολόγιον*, susținută în anul 2011 la Universitatea Națională și Kapodistriană din Atena.

Vol. I

ІНТРУ СЛАВА ЛУІ ДУМХЕЛЕУІ
carte numită

КАТЕХИОН

ce cuprinde Irmose Calofonice sau bine
glăshite. Tradus după cel grecesc și mai
înfrumusețat

de

Macarie Ieromonahul

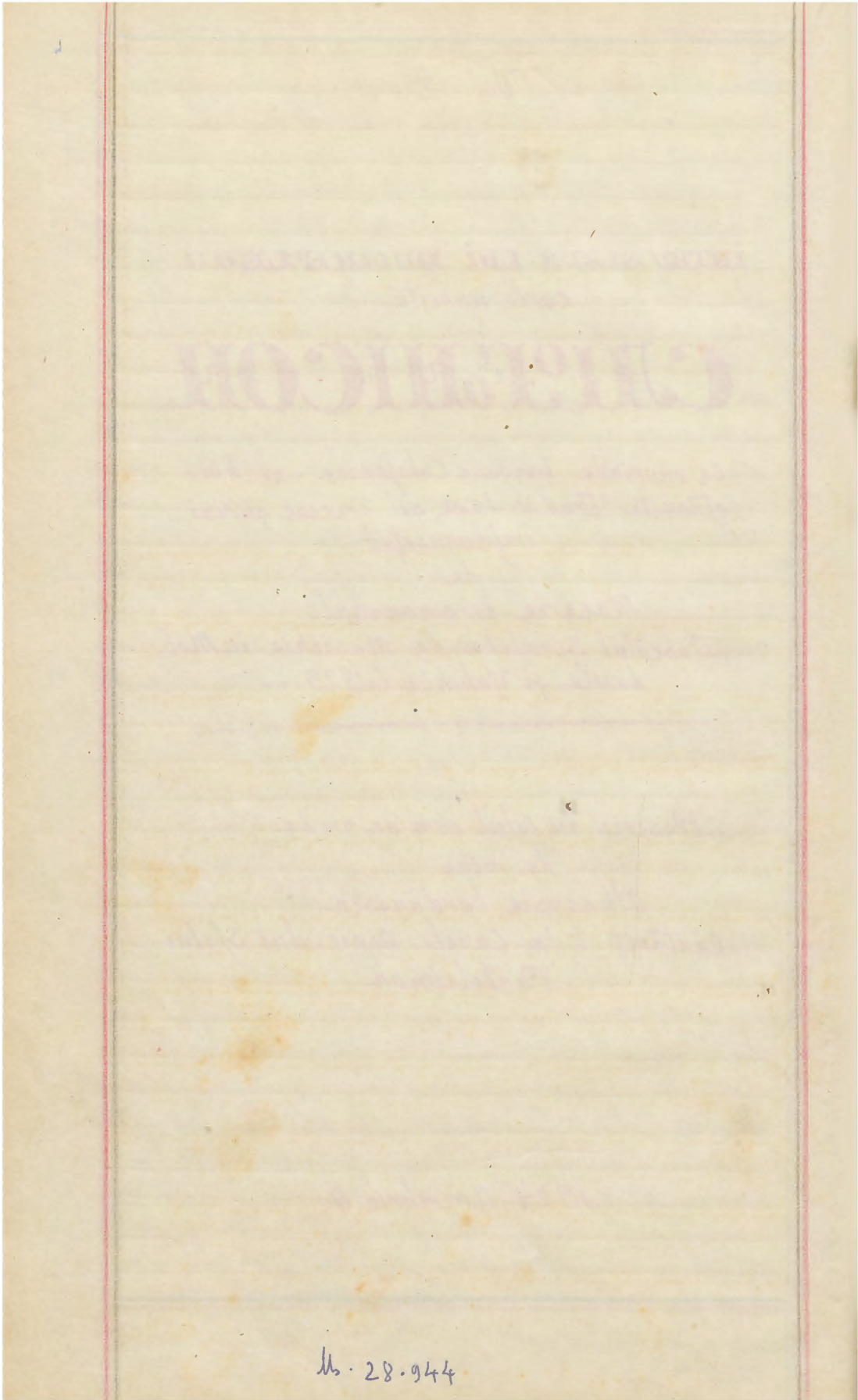
Dascălul Școalelor de Musichie în Mol-
davia și Valahia în 1823. —

Preșeris în felul cum se vede
de mine

Athanasie Iordănescu

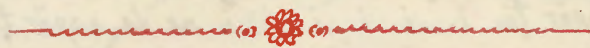
Cântăreț I la Capela Ospiciului Sf. lui
Panteleimon

1924. Noembrie 6.

Ms. 28.944

ÎNCEPUTUL DUMNEZEU SĂNTĂ

Într-o formă Calofonice sau bine glăsuite.

Într-o formă I. facerea lui Kir Arsenie.

glas $\frac{1}{2}$ nă.

up to o o o ru u ul Mă a n tu
u i to o o o ru u u u u la e e e e e sã rã
o o o o o o o o rã u u u u u u u u sã e
rã o o o o o rã u u si cã o o o o o
ni i dã u u u u n tu u u u u i i i i i i
i i i i i i i i ind cã u u u u dã n tu
i i ind cã n ta u u: Bi na e e e e e e e
e e asti cu u uã u n ta u u u u u u
u u u u ul Du u u m nã e e e e e e e e e
e u u u ul pã ri i i i in țe i i i o o o o
o o r n o o o o o o o o o o stri ii.

